

श्वासात पेसली भैरवी

लीना देगलूरकर

प्रकाशक क्रमांक : ११८

श्वासात पेरली भैरवी – (काव्यसंग्रह) लीना देगलूरकर

© सौ. लीना देगलूरकर

हीबिस्कस को.आॅप.हौसिंग सोसायटी, ए/४ ए/१३ गोदरेज हिल,
कल्याण (प.) जि. ठाणे ४२१ ३०१
मो. ८९२८३४०५५०

प्रकाशन – समीक्षा पब्लिकेशन, पंढरपूर.

प्रकाशक – श्री. प्रविण अनिलराव भाकरे,
शंकर-पार्वती निवास, ढोले गळी, रांझणी,
ता. पंढरपूर, जि. सोलापूर – ४१३ ३०४
मो. ९६८९१४१२०९ / ८६०५५१२७४२

Email ID: samikshapublicatin1201@gmail.com

मुद्रण / सूर्या प्रिंटिंग प्रेस, पुणे

मुख्यपृष्ठ / संतोष घोंगडे

प्रथमावृत्ती / १३ एप्रिल २०२१ (गुढीपाडवा)

अक्षरजुळणी / समीक्षा टाईपसेटर्स, पंढरपूर

ISBN : ९७८-९३-९०४२४-०३-०

मूल्य / १५० रु.

समीक्षा पब्लिकेशनची सर्व पुस्तके bookganga.com या संकेतस्थळावरऑनलाईन खरेदीसाठी उपलब्ध आहेत.

चि. पंकज व सौ. रागिणीस

प्रस्तावना

श्वासात पेरली भैरवी या संग्रहातील कवयित्री लीना देगलूरुकर यांची कविता नितांत तरल, निरागस, सुखासीन भाव घेऊन हृदयाच्या गाभान्यात उतरते. सुंदर शब्दांची निवड, योजना, मांडणी, अंतरंगी रातराणीच्या सुगंधासम द्विरपत जाऊन, हळव्या मनाला स्पर्श करते. रस सौंदर्याचे भावार्भ डोळे, कवयित्री लीना यांच्या कवितांना लाभले आहेत. कवयित्री शब्दसुधा, देखणी, मनोरम आहे. शब्दांचा चपखल वापर व त्यातून निघणारा उतावीळ आशय रसिकांना खिळवून ठेवतो. रूपक, प्रतिमा, प्रतिक मोहक तशाच समजदारपणाच्या आहेत. निर्सगाच्या न उलगडणाऱ्या मुळ छटा कवितेतून उलगडत जातात. मनात काही अंतर्मुख प्रश्नही ठेवून जातात. पण त्या अर्थवाही प्रश्नांनीही वाचक तृप्तीच्या अतिउच्च शिखरावर जातो. भावप्रधान कवितेच्या सागरात चिंब चिंब होत जातो. ‘मोहक दृश्य’ या कवितेत निर्सगाच्या अनेक छटा चैत्रपालवीसम झुळझुळत आहेत.

माणिकरंगी तिलक शोभे, प्राचीच्या भाळी किलबिल किलबिल, चाले खगांची भूपाळी

या ओर्ळींनी तर या कवितेला प्रगत्भतेची कांतिमान झालर चढवली आहे. अव्यक्त मनाची स्पंदने, निर्सगाच्या या दृश्याला स्पर्शून जातात व एक मोहक दृश्य मनाच्या तळाला जाऊन पोहचते. सुखछाटांचा विकसित भाव आकर्षित होऊन, वाचक निसर्गाच्या सान्निध्यात सुखावह अनुभूती घेतो. हे कवितेचे यश आहे.

मदिरा, पैंजणे यातील स्त्रीच्या लावण्याचे वर्णन, मनाच्या कॅनब्हासवर स्त्रीचे सुंदर रूप घेऊन उतरते. तिच्या लावण्यासाठी कवयित्रीच्या मनातून नितांत, निरतिशय, आतुर शब्दकळा कविता खुलवत जातात.

लांबलचक कुंतलाचा, घनगर्द तिमिरीरंग उठून दिसते त्यात तुळे, गोरे गोरे अंग अनुपम सौंदर्याची धुंती, डोळ्यावर चढली तुळ्या गालाच्या खळीतुन मदिरा सांडली

किंवा

शीर्षक कविता ..पैंजण

कोमल पदी सजली रजत नूपुरे
 अधरी नकळत प्रीत अंकुरे
 नादमय केले हृदय तू स्वरांजली
 नभांगणी बघ शशीची रोहिणी लाजली

अक्षांजली कवितेत, कवयित्रीच्या मनात खोल रुजलेली, मनचक्षुंनी अनुभवलेली रम्यसांज चित्रित झाली आहे. या सांजेसोबत गुंतलेले भाव, स्पर्शानुभूती आणि हृदयात अंकुरलेली चैत्रपालवी मनात कोवळत आहे. या सांजेच्या नेत्रपल्लवीने वेडे झालेले कवयित्रीचे भावगंध मन आपल्याही मनाच्या नितळ जळात सुंदर भावपूर्ण उतरत जात. निसर्गाच्या अनेक मनाचा ठाव घेणारी रूपं, कवितेत मनोरम गंधाळली आहेत. या सुगंधाने कवितेच्या शब्दांना सुगंधमयी अर्थ प्राप्त झाला आहे. कवयित्रीची सांज अनुभूती कवितेचे श्वास झाले आहेत.

उदा.

भाव ओला, गंध ओला, अन् ही पैंजणसांज
 गंधाळता श्वास मोदे, वाजे स्पंदन झांज
 भावनांना फुटलीय, नवी हळवी पालवी
 अंकुरित हृदयी, कोवळी चैतन्य पालवी

अशीच निसर्गछटा उगवली इथे फुले न् राधेला दिसला हरी या कवितेतून तितक्याच ताकदीने रेखाटल्या आहेत. निसर्गाचे तरल, मोहक भाव व चैतन्य शब्दाशब्दांतून उमटत गेले आहे. कवयित्रीच्या मनातील अतिरम्य निसर्ग कवितेत उतरला आहे.

उदा.

कविता शिर्षक इथे उमलली फुले

रंग अन् गंधाची करी उधळण स्वर्गीम शेवंती
 निर्माण करून चैतन्य प्रसन्न करते मती
 नानाविध रंग नि देवळात मन माझे भूले
 विधात्या तू हसलास अन् उगवली इथे फुले

जसा आनंदाचा, चैतन्याचा प्रसन्नावेग या काव्यसंग्रहात निसर्गछटातून प्रगट झाला आहे. तसा तो विरह, दुःख, वेदना घेऊनही काही कवितेत विखुरला आहे. या

भावसुद्धा, अत्यंत ताकदीने अव्यक्त मनाच्या कॅनव्हासवर व्यक्त झाल्या आहेत. कवयित्रीच्या मनातला निसर्ग सुख, दुःख, वेदना, विरह, आनंद या सर्व भावनांना शब्दातुर स्पर्श करतो आहे. खोल गापान्यातल्या विरही, वेदनादायी भावना कवितेत काळोखताना कविता आशयघन व दुःख विरहाच्या सागरात खोल बुडाली आहे. अनेक निसर्ग प्रतिमा रूपक घेऊन कवयित्रीने हे मनःपटलावरचे कोवळे, नाजूक भाव कवितेत भावगर्भ मांडले आहेत.

शीर्षक ... राधेस दिसला हरी

बेधुंद मनास करी, त्याची मधुर बासरी।
भासे ग्रीष्मातल्या, शीतल श्रावणसरी॥
तव मंजुळ स्वरांनी, मन नि मन बहरी।
कालिदींच्या तरुतळी, राधेस दिसला हरी॥

शीर्षक कविता ..विरहात पोळतो शशी

प्रत्येकास लाभली छाया विरक्त इथे कोणी नसे
माझेच का जिथे तिथे, नित्य होत आहे हसे?
विरह आसवांनी भिजते, रोजच माझी उशी,
चांदण्याच्या आगीने, विरहात पोळतो शशी.

शीर्षक कविता ..अखेरचा दिस

बधिरांच्या वस्तीत, नको घालवू वृथा काळ
ऐक, चेतला अग्नी, गगानी भिडतो जाळ
सोड आस, चल ललने, दे हात माझ्या हाता,

अखेरचा तरी दिस, माझा प्राण जाता जाता.

शीर्षक कविता ...गुज मनाचे खोल

मोहक नीलवर्णी, रूपास मी भुलली
ऋतुविन गर्भकळी, अवेळी फुलली
करूण रुदनाने, जाईल तुझा तोल
माती म्हणे नभास, गुज मनाचे खोल

या संग्रहात काही शृंगारिक लावण्याही आहे. शब्दांचा रसमधुर ओघवता साज, लाडिक ख्याल व लाघव चपखल मांडणी यामुळे या लावण्या अधिक रससौंदर्याने माखल्या आहेत. स्त्री मनाच्या सहज, तरल भावना व त्यातून निर्माण झालेली ही लावणी कवयित्रीची प्रतिभासंपन्नता दर्शवते.

या काव्यसंग्रहाचा रसिकवर्ग निश्चितच स्वीकार करतील व काव्यप्रतिभेदे कौतुकही करतील. या संग्रहासाठी हृदयपूर्वक शुभेच्छा!

– श्री. साईनाथ फुसे

भैरवीचे सूर आळवतांना

क्षणात जखमी पंखांना घेऊन..
आठवांच्या आभाळी नेतोस..!
तर कधी अधांतरी सोडून दरीत
का मना रे, परीक्षा घेतोस..?!!

नियतीचा हा आकाश पाळणा खरंच खूप अगम्य आहे. कुठे हर्षभरीत मनाला अचानक विराणीची दामिनी व्याकूळ ज्वालांनी क्षणात पोळून टाकते... रंगविलेल्या स्वप्नाची, स्वप्नांची हातात उरली रक्षा... तिलाही वारा उधळून लावतो... आणि जयजयवंती च्या सुरात दरवळणाऱ्या श्वासात नकळत भैरवी केव्हा पेरली गेली हे लक्षातच येत नाही... शब्द रसिकांनो... आनंदी क्षणांचे पूजन... उत्सव साजरे करण्याची आपली संस्कृतीच आहे. तेजाची प्रकाशाची पूजा बांधणे कोणाला आवडत नाही... ? मग निराशेच्या तिमिरात उजेडाची स्वप्ने बघणाऱ्यांची व त्या करिता व्यक्तिगत आनंदाला तिलांजली देऊन हृदयात आर्ततेने इस्पित शोधणाऱ्यांची दखल कोणी घ्यायची? भैरवीत... प्रत्येक कवितेत ही शोधक धडपड शब्दबद्ध करण्याचा माझा प्रयत्न... घनव्याकूळ सुरात आळविण्याचा अट्टाहास म्हणा की ध्यास आपल्या अंतर्मनाला नकीच स्पर्शून जाईल याची मला खात्री आहे... मनावरचे आघात... अचानक घासाचे निसटून जाणे मात्र न खचता पुन्हा मोडका खोपा उभारण्यास सिद्ध होणे... असे अनुभव ती वेदना तुम्ही आम्ही केव्हा ना केव्हातरी अनुभवलीच आहेच..

संगीत मैफलीत भैरवी नेहमी सांगता करते. त्या संगीत सभेला पूर्ता देते... तसेच जगातल्या... जीवनातल्या सरमिसळ भावनांना पूर्ता देणारी ही माझी श्वासात पेरलेली भैरवी आपल्या अंतःकरणात नकीच दरवळत राहील हा विश्वास वाटतो. श्री.साईनाथ फुसे यांनी वेळात वेळ काढून सुंदर प्रस्तावना लिहिली... त्याबद्दल त्यांचे मनस्वी आभार!

- सौ.लीना देगलूरकर

अनुक्रमणिका

१.	मोहक दृश्य	११	२८.	रातराणीची कळी	३८
२.	विरहात पोळतो शशी	१२	२९.	आनंदलहरी	३९
३.	अखेरेचा दिस	१३	३०.	मन माझां भुललं	४०
४.	मदिरा	१४	३१.	वेदनेच्या तटावर	४१
५.	प्रेमपल्लव	१५	३२.	मदनमंजिरी	४२
६.	पैंजगे	१६	३३.	स्वप्न तुझे दिसते	४३
७.	इथं उमलली फुले	१७	३४.	प्रीतीची सकाळ	४४
८.	मोरपीसी शालू	१८	३५.	प्रीतबरसात	४५
९.	रात चांदण्याची	१९	३६.	वाटा अन् वळणे	४६
१०.	जीवनसाथी	२०	३७.	तिमिराची छाया	४७
११.	तू चंद्र पौर्णिमेचा	२१	३८.	व्याकूळ पायवाट	४८
१२.	स्पंदनाची सरगम	२२	३९.	ओली सांज	४९
१३.	तन कस्तुरीचे	२३	४०.	मोहक खळी	५०
१४.	किनारा होशील का?	२४	४१.	वेड लागेल	५१
१५.	विखरून टाक कला	२५	४२.	राधेस दिसता हरी	५२
१६.	ओठांची पाकळी	२६	४३.	फुलले सुगंधी फूल	५३
१७.	अक्षांजली	२७	४४.	चैतन्याची पहाट	५४
१८.	आयुष्य जाळले	२८	४५.	रूप नवे गंध ओला	५५
१९.	आठवांच्या वादळाने	२९	४६.	गुज मनाचे खोल	५६
२०.	माणुसकी विरताना	३०	४७.	श्वासात पेरली भैरवी	५७
२१.	झाले मी दंग	३१	४८.	ध्यानस्थ बगळा	५८
२२.	तुटला तारा	३२	४९.	नक्षत्रांचा स्वामी	५९
२३.	लागेना थांग	३३	५०.	इतिहास घडवू या नवा	६०
२४.	आस मृगजळाची	३४	५१.	ऐक प्रिये...	६१
२५.	नेत्रपणती विझली	३५	५२.	चाहूल	६२
२६.	स्मृतीची वात	३६	५३.	नियतीचा प्रहार	६३
२७.	तुझाच ध्यास	३७	५४.	गळलेचा मतला	६४

५५.	जीवनाचा सारीपाट	६५	६४.	ओली पापणी	७३
५७.	शर्वरी सुंदरी सजली...	६६	६५.	बचन	७४
५८.	साजन भेटीस आला...	६७	६६.	तुझ्या प्रेमाचा चेहरा	७५
५९.	मातीसवे रुजताना	६८	६७.	ऋतुचक्र	७६
६०.	अग्नीचा झोत...	६९	६८.	नाती गुंफत गाते	७७
६१.	जागावू बुद्ध	७०	६९.	प्रीतझरा आटला	७८
६२.	सुगंधी श्वास	७१	७०.	स्वप्नातला राजकुमार	७९
६३.	ओंजळीतील अग्नीफुले	७२	७१.	तमोहरा...	८०

६०७

मोहक दृश्य

चमचमत्या दवात, कुसूम गाली हसते
स्वर्णमय रश्मीमुळे, दृश्य मोहक दिसते ॥८॥

माणिकरंगी तिलक, शोभे प्राचीच्या कपाळी
किलबिल किलबिल, चाले खगांची भूपाळी
फुलपाखरू पुष्पाच्या, दरवळात फसते
स्वर्णमय रश्मीमुळे, दृश्य मोहक दिसते ॥९॥

दवमोत्याच्या जलाने, सुस्नात होई मेदिनी
रवी स्वागतास सज्ज, हाती घेत कुमुदिनी
चैतन्याच्या पालवीने, सृष्टीही रसरसते
स्वर्णमय रश्मीमुळे, दृश्य मोहक दिसते ॥१०॥

बालरवी रोज देई, प्रथिनेभरीत घडा
शिंपडे रथावरून, चैतन्यामृताचा सडा
रंग, रूप, सुगंधाने, हर्ष आभा विलसते
स्वर्णमय रश्मीमुळे, दृश्य मोहक दिसते ॥११॥

४७४

विरहात पोळतो शशी

मी सरोवर असूनही का लागली तहान अशी
चांदण्याच्या आगीने इथे विरहात पोळतो शशी ॥५॥

सागरतळी होते सुरक्षित उगी आले अवनी
ऋषीस खुश करण्या भटकावे लागे रानोवनी
रूपगर्विता असून मी दुदैवी अप्परा उर्वशी
चांदण्याच्या आगीने इथे विरहात पोळतो शशी ॥६॥

प्रत्येकास लाभली छाया, इथे विरक्त कुणी नसे
माझे मात्र जिथे तिथे का होत आहे नित्यच हसे
विरह आसवानी माझी रोजच भिजते ही उशी
चांदण्याच्या आगीने इथे विरहात पोळतो शशी ॥७॥

निवडुंगाला अत्तर शिंपण्यात गेला सारा काळ
क्षमा त्याची मागता मागता रक्ताळले सारे भाळ
स्मृती अजूनही ताज्या, इतक्यात विसरू कशी?
चांदण्याच्या आगीने इथे विरहात पोळतो शशी ॥८॥

४७४

अखेरचा दिस

काय करू माझेच वैरी, झाले प्राक्तन आता
अखेरचा तरी दिस तू, माझा प्राण जाता जाता ॥५॥

चित्रगुप्ताने धाडलाय आज, अचानक खलिता
रेखीयेले त्यात, झूरू नकोस दुर्दैवी सीता
चल माझ्या संग, मीच असे तुझा मुक्तीदाता
अखेरचा तरी दिस तू, माझा प्राण जाता जाता ॥६॥

सोड धरा सत्वर तू इथे, नसते कोणाचे कोणी
बहुरूपी दुनिया खाई, टाळूवरील लोणी
अशा जगी कोण ऐके, तू करुण गीत गाता ?
अखेरचा तरी दिस तू, माझा प्राण जाता जाता ॥७॥

बधिरांच्या वस्तीत का घालवते वृथा काळ ?
चेतला अग्री, बघ, गगनी भिडतोय जाळ !
सोड आस, चल ललने, दे हात माझ्या हाता
अखेरचा तरी दिस तू, माझा प्राण जाता जाता ॥८॥

४७

मदिरा

लावण्य तुङ्गे पाहून, सारी नक्षत्रे रडली
तुझ्या गालावरच्या खळीतून मदिरा सांडली ॥८॥

ओजस्वी मुख चंद्रमा गे नयनालयी बसला
अधरावरती पश्चिमेचा, अंबरमनी बसला
मकरंदी रसवंतीने हृदयाची तार छेडली
तुझ्या गालावरच्या खळीतून मदिरा सांडली ॥९॥

लांबलचक कुंतलांचा, घनगर्द तिमिरी रंग
उठून दिसतेय त्यात हेमवर्णी अंग
अनुपम लावण्यांने ह्या डोळ्यावर धुंदी चढली
तुझ्या गालावरील खळीतून मदिरा सांडली ॥१०॥

नाजुक सुडौल बांधा अन् लवचिक सिंहकटी
साच्या स्वर्गीय अप्सरांना हरवतेस तू एकटी
तुझ्या सौदर्य कौतुकाने, रती मदनाशी भांडली
तुझ्या गालावरील खळीतून मदिरा सांडली ॥११॥

४७४

प्रेमपल्लव

नयनाच्या कोंदणात वसवले तुळे गाव
अन् त्याला प्रेमपल्लव बहाल केले नाव ॥४॥

हृदयफांदीवर मुदीत पक्षी गातोय गीत
लयबद्ध श्वास देई त्यास सुरेल संगीत
गंधाळे मरवा इथे नसे मल्हारास वाव
अन् त्याला प्रेमपल्लव बहाल केले नाव ॥५॥

दिव्य नेत्रपल्लवीने घट केले मर्मबंध
कस्तुरीसम दरवळे सदा सात्त्विक गंध
मी स्नात गंधाली, नसे इथे कसला अभाव
अन् त्याला प्रेमपल्लव बहाल केले नाव ॥६॥

आत्म्याची आत्म्याला लाभलीय अक्षय जोड
निरागस भाव गुंफता, बंध झाले अजोड
स्व समर्पणामुळेच लागला इथे निभाव
अन् त्याला प्रेमपल्लव बहाल केले नाव ॥७॥

४७

पैंजणे

सखे, रुण्डूऱ्डू तुझी, वनी पैंजणे वाजली
बघ, नभांगणी शशीची रोहिणी ही लाजली ॥८॥

कोमल पदी सजली रजत नुफूरे
अधरी नकळत प्रीतगीत अंकुरे
नादमय केलेस हृदय स्वरांजली
बघ, नभांगणी शशीची रोहिणी ही लाजली ॥९॥

तुझ्या आगमने गडे स्वर प्रसवला
तुझ्यामुळे गंधर्वे, आर्त दाह विरला
हेमांगे तू आहेस गं शुभ शुभांजली
बघ, नभांगणी शशीची रोहिणी ही लाजली ॥१०॥

प्रमुदीत झालेय हे तन मन सारे
पैंजणांची छुन्छुन्, शीत उपवन वारे
मृगनेत्रे, तू गं आहे अद्वैतांजली
बघ, नभांगणी शशीची रोहिणी ही लाजली ॥११॥

४७४

इथं उमलली फुले

श्रावणी मखमली पाळण्यासम मन आज माझे झुले
विधात्या तू हसलास अन् बघ इथं उमलली फुले ॥४॥

रंग नि गंधाची उधळण करतेय स्वर्णीम शेवंती
अहा ! चैतन्यवलय निर्मूनीया, प्रसन्न करतेय मती
नेत्ररम्य रंगास नि मोहक गंधास मन माझे भुले
विधात्या तू हसलास अन् बघ इथं उमलली फुले ॥१॥

मनामनात पसरावा गंध जीवनी पसारा जेव्हडा
अविरत दरवळत राहा संदेश देतोय केवडा
आयुष्यभर मन खेळते ठेवू जशी बागडती मुले
विधात्या तू हसलास अन् बघ इथं उमलली फुले ॥२॥

काया ठेवावी निशिंगंधी अन् मनास करावे केतकी
आनंदलहरीवर नाचू द्यावी सुखाने मननर्तकी
वाटावे शब्दांच्या ताटव्यात मोदे सुमन सुगंधी डुले
विधात्या तू हसलास अन् बघ इथं उमलली फुले ॥३॥

४७४

मोरपीसी शालू

सोळा शंगार करूनी, वाट पाहत बसली
मोरपीसी शालू सख्या तुम्हासाठीच नेसली ॥४॥

माळला कुंतली चंद्र, रात पुनवेची भासे
दूरुनच नका फेकू, असे नजरेचे फासे
बळेच त्या मायाजाली, तुम्हासाठीच फसली
मोरपीसी शालू सख्या तुम्हासाठीच नेसली ॥१॥

पापणीच्या तोरणाला कशास स्मृतीचा झुला
तळमळ माझी कशी कळेना रे प्रीतफुला ?
दिनरात काळजीत, तुम्हासाठीच ग्रासली
मोरपीसी शालू सख्या तुम्हासाठीच नेसली ॥२॥

क्षण आज आनंदाचा, आलीय भेटीस स्वारी
घेऊन कवेत मज, केली मस्त इश्कवारी
लय दिसानी हो आज, तुम्हासाठीच हसली
मोरपीसी शालू सख्या तुम्हासाठीच नेसली ॥३॥

४७४

रात चांदण्याची

सरलेत दिवस ते आता, स्वप्न पाहण्याचे
असे दाहक मजसाठी ही रात चांदण्याची ॥६॥

निशीगंधे गंधाळून मोहवतेस मनाला
आठवून का देतेस अशी गत क्षणाला ?
अग... गरज का भासतेय तुला सांगण्याची ?
असे दाहक मजसाठी ही रात चांदण्याची ॥१॥

का गं जागवतेस अशी माझ्या आर्त वेदना ?
तुटलेत सारे बंध विरल्यात संवेदना
अग... नेत्रांना का देतेस संधी अश्रू गाळण्याची ?
असे दाहक मजसाठी ही रात चांदण्याची ॥२॥

मम हळव्या या हृदयाला गेलाय ग तडा
रिकामा झाला केळ्हाच सुम भावनांचा घडा
अग... झाली मजला सवय दुःख साहण्याची
असे दाहक मजसाठी ही रात चांदण्याची ॥३॥

४७

जीवनसाथी

संयमाच्या शृंखला तोडी, तुझ्या नजरेचा घाव रे
ना आवरे मन हे मला, तू आधार देण्या धाव रे ॥४॥

हात रंगवून मेहंदीने, नेसली हिरवी साडी
सजून बसले मी, तुझा देखणा रूबाब पहाडी
घेऊन ये रथ सत्वरी, दाखवण्या तुझा गाव रे
ना आवरे मन हे मला, तू आधार देण्या धाव रे ॥५॥

सनई, चौघळ्याच्या सुरात, पडतील अक्षता डोईवर
मंगल तिलक रेख, अलवार माझ्या भाळावर
सौभाग्यवती होईन मी लागताच तुझे नाव रे
ना आवरे मन हे मला, तू आधार देण्या धाव रे ॥६॥

घट्ट होता मर्मबंध, सजेल आपले घरकुल
फुलासम गंधीत करू, दोघांचे हृदय गोकुळ
संसाराच्या देव्हाच्यात, सुखाचा नंदादीप लाव रे
ना आवरे मन हे मला, तू आधार देण्या धाव रे ॥७॥

४७

तू चंद्र पौर्णिमेचा

तू चन्द्र पौर्णिमेचा यौवनाचा स्पर्श चंदनी
नसानसात चढली नशा मन धुंद आनंद वनी ॥६॥

मधूगंथ तव तनाचा वेडावितो ग मनाला
चैतन्यांचा स्पर्श, झालाय कणाकणाला ?
पदन्यास गात्र करती, हषानंदे छनछनी
नसानसात चढली नशा मन धुंद आनंद वनी ॥७॥

निळेभोर नेत्रसरोवर लाजवी रत्नाकरा
भ्रमर होऊन प्रिये मी मारतोय गं चकरा
ओजस्वी रूप पाहुनी येई मज झणझणी
नसानसात चढली नशा मन धुंद आनंद वनी ॥८॥

रेशमी कुंतली तारा स्पर्धा वायूशी करती
सुगंधे तुझ्या दरवळाने शीण सारे हरती
सात्विकता तुझी मी जपतोय मनोमनी
नसानसात चढली नशा मन धुंद आनंद वनी ॥९॥

४७

स्पंदनाची सरगम

पणास लावला श्वास, स्पंदनाची सरगम
फुलवून गाली कळी दृश्य देखण्या विहंगम ॥६॥

तव वदनी सुहास्य खुलवण्या गातेय गीत
पाझरता हृदयझरा बहरेल अबोल प्रीत
रात्रंदिन आळवते राग चैन नसे मम
फुलवून गाली कळी दृश्य देखण्या विहंगम ॥१॥

दिसे ना सख्यास कसा हा वेदनांकुर ?
त्याच्यास्तव सुलोचनात उधाणलेला पूर
गेलाय का असा दूर झालाय कसला भ्रम
फुलवून गाली कळी दृश्य देखण्या विहंगम ॥२॥

सख्या तुझा रूसवा मजस्तव असे जीवघेणा
कळेना कश्या तुला रे मम काळीजवेणा
तुजविण या जीवनी पसरला सारा तम
फुलून गाली कळी दृश्य देखण्या विहंगम ॥३॥

४७

तन कस्तुरीचे

सखे तन तुझे कस्तुरीचे सखे मन मयूर पिसारा
तुझिया आगमनाचा प्रिये कोकिळेने दिलाय इशारा ॥८॥

अधर तुझे सये माणिकासम लाल लाल
दंतपंक्ती तुझी गडे श्वेत नक्षत्राची माळ
प्रमुदीत होतंय मन पाहून अनोखा नजारा
तुझिया आगमनाचा प्रिये कोकिळेने दिलाय इशारा ॥९॥

चंद्र सूर्याची उपमा अपुरी तेजस्वी नयनांना
अलवार उघड गडे कृष्णकुंतली पापण्यांना
मम मनांतरी झालाय पहा लावण्याचा पसारा
तुझिया आगमनाचा प्रिये कोकिळेने दिलाय इशारा ॥१०॥

सावर सजणे जरा तू रेशमी सुकेश तारा
वात तथा स्पर्शता उष्ण होई श्रावण धारा
धरेची अप्सरे हा रंगरूपाचा परिणाम सारा
तुझिया आगमनाचा प्रिये कोकिळेने दिलाय इशारा ॥११॥

४७४

किनारा होशील का ?

आयुष्याच्या रंगमहाली सजणा येशील का ?
सैरवैर या मनाचा किनारा होशील का ?

आतुरले वेडे मन सख्या तुझ्या मिलनाला
चैन पडेना माझ्या व्याकुळ नयनाला
येऊन सत्वरी तू हृदयी धरशील का ?
सैरवैर या मनाचा किनारा होशील का ?

हृदयाचा हळवा कोपरा अर्पण तुजला
आशेचे व्योम नको, प्रीत वचन हवे मजला
भाव सुमनांची ओंजळ, स्वीकारशील का ?
सैरवैर या मनाचा, किनारा होशील का ?

घायाळ हया सुरभीस हवी साथ चिरंतन
उभयांतरी करूनिया, प्रीत ही जतन
हात हाती घेऊनिया मजला वरशील का ?
सैरवैर या मनाचा, किनारा होशील का ?

प्रीतरंगी रंगूया ना रती मदनासम
तुझा उबदार ध्वासच, मोहवेल मम
पुष्पगंधी हा प्रीतझुला, अंबरी नेशील का ?
सैरवैर या मनाचा, किनारा होशील का ?

४०७

विखरून टाक कला

आज तुळिया धुक्यात पांघरून घेत मला
नि प्रणय कौशल्याची विखरून टाक कला ॥६॥

सैल करून हळूच, तो रेशमी कचबंध
दरवळू दे वायूसवे धुंद कुंद सुगंध
करून गं जागी आज तुळ्यातील शकुंतला
नि प्रणय कौशल्याची विखरून टाक कला ॥७॥

प्राशव नयनातला, मादक सोमरस
नसानसात बाहू दे, गरम रुधिरस
लुकलुकती नको कौमुदी, व्हावे तू चपला
नि प्रणय कौशल्याची विखरून टाक कला ॥८॥

निशिंगंध, केवड्याने सजव प्रीतसोपान
झुलता बाहू झूल्यात, विसरूया देहभान
साद घालतोय तुला, ऐक चंद्र मनातला
नि प्रणय कौशल्याची विखरून टाक कला ॥९॥

४७

ओठांची पाकळी

सख्ये पदू दे आता, तुझ्या गालावर खळी
अलगद उमलू दे, तुझ्या ओठांची पाकळी ॥६॥

हाय मदनमंजिरी, तू शुभ्र वस्त्रधारिका
लाजवंती रूपमती, तू तर अभीसारिका
निर्मळ भाव मनीचे, वदे नयन काजळी
अलगद उमलू दे, तुझ्या ओठांची पाकळी ॥१॥

सख्ये सावर जरा, रेशमी कृष्ण कुंतल
क्रिडा तयाची पाहुनी, नाचे मनशाकुंतल
आरसपाणी सौंदर्य, निरखून बघ जळी
अलगद उमलू दे, तुझ्या ओठांची पाकळी ॥२॥

देता आळस मोहक, निमुळती हुनवटी
भासे भास्कर उधळे, मोदभरे स्वर्णउटी
कोवळ्या रशमीत दिसे, ती सुंदर सोनसळी
अलगद उमलू दे, तुझ्या ओठांची पाकळी ॥३॥

४७४

अक्षांजली

वेड लावी माझ्या जिवा, लाडिक नेत्रपळवी
अंकुरली हृदयात, कोवळी चैत्रपालवी ॥६॥

भाव ओला गंध ओला, अन् ही पैंजणसांज
गंधाळता श्वास मोदे, वाजे स्पंदनाची झांज
फुटलीय भावनांना, नवी हळवी पालवी
हृदयात अंकुरली, कोवळी चैत्रपालवी ॥१॥

चिडवतो सांजवेळी, हा अवखळ समीर
काळीज देऊन तिला, झालास कसा फकीर ?
काय करू रे पवन, नयन तिचे भुलवी
अंकुरली हृदयात, कोवळी चैत्रपालवी ॥२॥

भुवयांच्या वक्राखाली, ते पापणीचे तोरण
बुबुळातील आभेने, केले हृदय हरण
बाजीगर अक्षांजली, समीप मला बोलवी
अंकुरली हृदयात, कोवळी चैत्रपालवी ॥३॥

४७४

आयुष्य जाळले

सुखाची चाहूल लागता, दुःख माझ्यावर भाळले
अन् दुःखाच्या संगतीने, मी उभे आयुष्य जाळले ॥४॥

पथक्रमण करताना, आडवे आले कैक फाटे
रक्ताळले सोशिक पद, टोचता विषारी काटे
श्वास कोंडून कंठातच, हुंदक्यांनी मौन पाळले
अन् दुःखाच्या संगतीने, मी उभे आयुष्य जाळले ॥५॥

वेदना अशा भरजरी, तया संस्कृतीची किनार
सोसत राहिले मुकाट्याने, असूनिया खंबीर नार
अनिष्ट चालीनी लीलया, माझें उच्च स्थान टाळले
अन् दुःखाच्या संगतीने, मी उभे आयुष्य जाळले ॥६॥

संसारवेल फुलवण्या, मी मन मारत बसले
तिथेच अभिव्यक्ति अन्, सारे अस्तित्वच फसले
हृदय होताच मलूल, कायासुमन वाळले
अन् दुःखाच्या संगतीने, मी उभे आयुष्य जाळले ॥७॥

४७४

आठवांच्या वादळाने

जीव उदास मन व्याकूळ होई अवकाळी
आठवांच्या वादळाने कोमेजते झळाळी ॥६॥

मन दाखवी स्वप्ने साखर झोपेत नेहमी
सुखद भविष्याची वाटते तेव्हाच हमी
अरे उजेडा मागाची बाजू अशी कशी काळी ?
आठवांच्या वादळाने कोमेजते झळाळी ॥१॥

उमेदीच्या मशाली अजून सांगा किती पेटवाव्या ?
बर्फाळल्या निराश वाती कोणी कशा चेतवाव्या ?
बलवान चाखतो फळांना निर्बलाच्या घरी रिती थाळी
आठवांच्या वादळाने कोमेजते झळाळी ॥२॥

असे नाही की मनगटात नाहीच आमच्या जोर
प्राक्तनाच्या वाटेवर मात्र पहारेकरीच बसले चोर
या रे सगळे एकजुटीने नष्ट करू ही आळी
आठवांच्या वादळाने कोमेजते झळाळी ॥३॥

४७४

माणुसकी विरताना

नामशेष झाल्या कशा जिब्हाळ्याच्या सांच्या बागा ?
माणुसकी विरताना तुटतोय स्वर्ण धागा ॥८॥

आर्त ओल का सुकली, मने का झाली कोरडी ?
रिती रिती का असे ही आत्मियतेची परडी
हृदयात इतरांसाठी उरली का नाही जागा ?
माणुसकी विरताना तुटतोय स्वर्ण धागा ॥९॥

खळखळणारे हर्षझिरे सारे का आटले ?
स्वतःसाठी जगणे तुजला योग्य का वाटले ?
येण्या आस प्रवाहात स्वार्थ थोडातरी त्यागा
माणुसकी विरताना तुटतोय स्वर्ण धागा ॥१२॥

एका आईची लेकरे सारे असे का वागती ?
समानता नसताना कशी होईल प्रगती ?
बेडी तोडा, विषमतेची एकजुटीने वागा
माणुसकी विरताना तुटतोय स्वर्ण धागा ॥३॥

४७

झाले मी दंग

जीव जडला तुझ्यावर नको टाकूस नवा रंग
तुझ्या इंद्रधनुषी नभात मन केव्हाच झाले दंग ॥६॥

सूचक नेवपल्लवीने, हृदयी फुलला वसंत
रंगले तुजं रंगी अशी, नसे दुजा रंग पसंत
प्रीतरंगी न्हाली नि ओले चिंब झाले अंग
तुझ्या इंद्रधनुषी नभात मन केव्हाच झाले दंग ॥१॥

मनचक्षुस नित्य दिसते, तसबीर तुझी हसरी
प्रमुदीत होऊन श्वास, आळवतोय रे बासरी
कालिंदीच्या तरूतळीचा भासतोय मला श्रीरंग
तुझ्या इंद्रधनुषी नभात मन केव्हाच झाले दंग ॥२॥

घे हृदयाला तुझ्याठायी, आता मला ते न आवरी
सावर येऊन सत्वरी, झालीय राधिका बावरी
नको काही अधिक उणे, साजणा हवा तुझा संग
तुझ्या इंद्रधनुषी नभात मन केव्हाच झाले दंग ॥३॥

४७

तुटला तारा

नाही वावटळ नव्हता कसला वारा
तरी पुनवेच्या राती का तुटला तारा ? ॥६॥

भाव ओला, गंध ओला ओढ अनामिक
आस कोबळी जपूनही मी प्राणांतिक
श्यामल सुंदर नेत्री का दिल्यास धारा ?
तरी पुनवेच्या राती का तुटला तारा ? ॥७॥

तमाने भरताच भावनांचा तरंग
हळव्या ह्या हृदयास लागला सुरुंग
गुलाब सांगून ठेवला हाती निखारा
तरी पुनवेच्या राती का तुटला तारा ॥८॥

गोंजारत स्मृतीं दगा दिला जीवनाला
बहर न आला फिरून त्या काळजाला
गोठले सारे रक्त अश्रूच्या झाल्या गारा
तरी पुनवेच्या राती का तुटला तारा ॥९॥

४७

लागेना थांग

सुचेना मला काही आज काय करावं सांग ?
हृदयाच्या भावनांचा लागेना आताशी थांग ॥६॥

वेदना संवेदनांच्या पलीकडे गेले मन
भास आभास की क्षितिज गाफिल झाले क्षण
हे दवबिंदू आहेत की मृगजळाची रांग
हृदयाच्या भावनांचा लागेना आताशी थांग ॥१॥

विचारगर्भातून निपजतो मौलिक मोती
आर्तमनाच्या तळाशी कधीची लपून होती
काय नि किती वर्णावा महिमा त्यांचा अथांग
हृदयाच्या भावनांचा लागेना आताशी थांग ॥२॥

लाभली साधना अन् तपस्येची फलश्रुती
कैक तपाने झालीय या आत्म्याची इच्छापूर्ती
अद्भुत उर्जेने भारावले मन नि सर्वांग
हृदयाच्या भावनांचा लागेना आताशी थांग ॥३॥

४७

आस मृगजळाची

विरहाच्या वादळात शारदीय पुनव सरली
आला कुबट दर्प नि आस मृगजळाची नुरली ॥६॥

मोदे विहारत होती बहरलेल्या कुसुमकुंजी
काळजाच्या देठास बांधूनिया स्मृतीगंधाची पुंजी
स्वार्थी त्या काठ्याने मनीध्यानी नसता मला हेरली
आला कुबट दर्प अन् आस मृगजळाची नुरली ॥१॥

भावनांच्या दलदलीने निसटले होते पाऊल
दाहक त्या वास्तवाची लागली अवचित चाहूल
फसवत होती मायाजाळी त्याची मायावी मुरली
आला कुबट दर्प अन् आस मृगजळाची नुरली ॥२॥

निराशेच्या डोहात फसलेल्या मनाला सावरले
तोडून सरे मर्मबंध हृदयाने सत्य वरले
फिरली माघारी परि कायमची धरणी धरली
आला कुबट दर्प अन् आस मृगजळाची नुरली ॥३॥

४७४

नेत्रपणती विझली

क्षण अवखळ काही दाट धुक्यात भिजली
अवकाळी वळिवाने, नेत्रपणती विझली ॥८॥

गारठले हातपाय, आठवता गतक्षण
गवसले नाही काही, भटकले वणवण
मनाची झालीय लाही अन् गात्रेही शिणली
अवकाळी वळिवाने, नेत्रपणती विझली ॥९॥

भावनांच्या सागरात, माजलीय खळबळ
संयमाने श्वास घेण्या, आता उरले ना बळ
नकळत हळूहळू, रक्तवाहिनी थिजली
अवकाळी वळिवाने, नेत्रपणती विझली ॥१०॥

पुलकित होतो श्वास, मोहवता स्मृतीगंध
टकर देई तयास, पहा हा मरणगंध
दोन्ही गंधाच्या द्वंद्वात, प्राणज्योत निसटली
अवकाळी वळिवाने, नेत्रपणती विझली ॥११॥

४७

स्मृतीची वात

विधुविन नभ तुझे खिजवते का ही रात ?
हृदयात तेवतेय अखंड स्मृतीची वात ॥४॥

नित्य धडधडतात निरंजनाची स्पदने
पुसे प्राणवायूवीन कसे तुझे नांदणे ?
सांगते नेत्रजल्लीही, झुळझुळे प्राणवात
हृदयात तेवतेय, अखंड स्मृतीची वात ॥१॥

बकुळगंधी रुईचा, श्वासातंरी दरवळ
तिच देतेय उभारी अन् जगण्यासही बळ
मनावर तोलतेय गोड क्षणांचा प्रपात
हृदयात तेवतेय, अखंड स्मृतीची वात ॥२॥

द्यावा कशास आश्रय त्या निषुर वादळाला ?
खिळखिळी करताना तो अभेद्य काळजाला
पिटाळून लावतेय, तो अनुभवी आघात
हृदयात तेवतेय, अखंड स्मृतीची वात ॥३॥

४७

तुझाच ध्यास

बुब्बल कोरडे, सुकली काया जड होतोय एकेक श्वास
ही ज्योत चालली रे विझत बस्स, तुझाच लागला ध्यास ॥४॥

सोयरीक झाली तिमिराशी, घृताविन विझता वाती
येणार बहुतेक आज तो, फडफडे पापणपाती
चाहूल लागताच ओळखेन गंध नि पदन्यास
ही ज्योत चालली रे विझत बस्स, तुझाच लागला ध्यास ॥५॥

समृतीच्या वादळा, आण तुझ्यासंग त्याला गे भोवन्यात
माझ्यावाणीच दशा दिसते का? सांग त्या चेहन्यात
वेदनांचा पहाड हृदयात, त्याला होतात रे नित्य भास
ही ज्योत चालली रे विझत, बस्स तुझाच लागला ध्यास ॥६॥

आली समीप घडी, परि तो अजूनही नाही आला
विझलेल्या चितेवर, अश्रू गाळू नको सांगा त्याला
विरही माझ्या रक्षेची नाहीतर भरणार नाही रास
ही ज्योत गेली रे विझून, बस्स, तुझाच लागला होता ध्यास ॥७॥

४७४

रातराणीची कळी

रुणझूळू नाद करत येई सांजसावळी
शुभ्र चांदण्यात फुलते, रातराणीची कळी ॥६॥

रूप मनोहर सिंधूचे नि ओली पायवाट
चांदण्चुन्यात भिजलेली मोहक अशी पहाट
गुलाब फुलून कपोली पडली कशी खळी
शुभ्र चांदण्यात फुलते रातराणीची कळी ॥१॥

तनामनास रिझवी कुंद श्रावणलहरी
हर्षित श्वासाची स्वराली सांगे प्रीत गहरी
रंगबिरंगी कुमुदिनी फुले हृदयतळी
शुभ्र चांदण्यात फुलते रातराणीची कळी ॥२॥

फुलपाखरासम मन फिरे कुसुमकुंजी
कोमल स्पर्शने लाभे भाव पुंकेसर पुंजी
वदनी विलसले ओजस्वी तेज सोनसळी
शुभ्र चांदण्यात फुलते रातराणीची कळी ॥३॥

४७४

आनंदलहरी

कस्तुरीगंध उधळत आलास जीवनात
नीलपद्म उमलले नयन सरोवरात ॥४॥

गंधाळले हृदय आयुष्य झाले नंदनवन
प्रमुदीत मनपक्षी प्रसवतोय कवनं
श्वास स्पंदन छेडे सारंग मारवा उरात
नीलपद्म उमलले नयन सरोवरात ॥१॥

प्रीतकुटीरी तेजाळला ओजस्वी भावदीप
मोहवणारे मोहक क्षितिज आले समीप
मोगरी गंधयुक्त समीर रेंगाळे दारात
नीलपद्म उमलले नयन सरोवरात ॥२॥

नभदादरा उतरून आली तारकाफुले
सारे तनमन आनंदलहरीवर झुले
आज मदन मरुत संचारला रूधिरात
नीलपद्म उमलले नयन सरोवरात ॥३॥

६७४

मन माझं भुललं

नभाच्या कुशीत शुभ्र चांदण खुललं
तिला पाहताच मन हे माझं भुललं ॥४॥

नसे चाफा, मोगरा, जाई जुईची कळी
नव्हे नाजुक प्राजक्ताचीही ती पाकळी
धरेवर दुर्मिळ फूल कसं फुललं ?
तिला पाहताच मन हे माझं भुललं ॥१॥

गोच्या पाऊली चमकती दवपैंजण
ओजस्वी बदन आभेने भुले साजन
अलवार तिचे नेत्रपद्म उमललं
तिला पाहताच मन हे माझं भुललं ॥२॥

योजनागंधा, कुसुमालंकारधारीणी
रसवंती कर्णमधुर स्वरस्वामीनी
त्या नादाने हृदय दार किलाकिललं
तिला पाहताच मन माझं हे भुललं ॥३॥

४७

वेदनेच्या तटावर

पापणी लवण्याआधी ओसाड पडले गाव
वेदनेच्या तटावर बुडाली सुखाची नाव ॥८॥

नीयतीच्या चक्रीवादळाने केले भारी हाल
उरले ना अस्तित्व, ना उरले फाटके पाल
सोसावेत अजून किती परिस्थितीचे घाव
वेदनेच्या तटावर बुडाली सुखाची नाव ॥९॥

काट्याकुट्यातून चालताना रक्ताळले पाय
पदोपदी आठवत गेली जन्मदात्री माय
विसावा घेण्या तर नव्हताच कुठेही वाव
वेदनेच्या तटावर बुडाली सुखाची नाव ॥१०॥

दुर्दैवाचा असह्य फेरा आता कोणाला सांगू?
भूक जाळते पोटाला भाकरी कोणाला मागू?
दारिद्री या रंकाला पुसेना कुठलाच राव
वेदनेच्या तटावर बुडाली सुखाची नाव ॥११॥

४७४

मदनमंजिरी

हरणीसम चंचल चाल, अन् तिरका नेत्र झरोका
मदनमंजिरी तुझ्या अदाने, चुकतोय काळजाचा ठोका ॥४॥

रुणझूणु रुणझूणु नाद, तुझ्या गं रजत नुपूराचा
प्रमूदित होऊन फुलतो, पिसारा या मनमयुराचा
सावर श्यामल कुतलांना, अन् टाळ हळूच नाजूक धोका
मदनमंजिरी तुझ्या अदाने, चुकतोय काळजाचा ठोका ॥१॥

कोकीळकंठे गंधवकन्ये, तू वामा शुभ्रवस्त्रधारिका
गे कांचनगर्भे कोमलांगी हास्यवदना अभिसारिका
तुझ्या नितळ निलनयनी, दे काजळ रेखण्याचा मौका
मदनमंजिरी तुझ्या अदाने, चुकतोय काळजाचा ठोका ॥२॥

मंत्रमुग्ध करिते मनाला, तुझे गाभूळलेले यौवन
गंधाळते सारी विश्वधंरा, स्पर्शता तुजला गं पवन
बस सत्वरी बाहूदुल्यात, नेऊ नीलांबरी प्रीतझोका
मदनमंजिरी तुझ्या अदाने, चुकतोय काळजाचा ठोका ॥३॥

४७४

स्वप्न तुझे दिसते

हरवले तुझ्यात मी माझीच नसते
पापण्या मिटताच स्वप्नं तुझे दिसते ॥५॥

नीरव स्वर्ग उतरतो दर्याकिनारी
उठते मनी भावलाट फेसाळणारी
कळत नाही का मी एकटीच हसते
पापण्या मिटताच स्वप्नं तुझे दिसते ॥६॥

होईल का कधी आपली नजरभेट
सुस माझ्या भावनांनी घेण्याआधी पेट
का उगीच मी अशी मायाजाली फसते ?
पापण्या मिटताच स्वप्नं तुझे दिसते ॥७॥

भाषा तुझ्या नयनांची समजेल मला
नकळत अवगत होईल मजला ती कला
जाणवेल मी ही तुझ्या हृदयी वसते
पापण्या मिटताच स्वप्नं तुझे दिसते ॥८॥

४३

प्रीतीची सकाळ

काढ गडे पायातील तिमिराचे चाळ
प्रिये उगवू दे, प्रीतीची रम्य सकाळ ॥६॥

मनांगणी फुलू दे सुवासिक प्राजक्त
गंधाळू दे जरा नाजूक हृदय तख्त
कुंकू चिरी रेखुनी सजवीन गं भाळ
प्रिये उगवू दे प्रीतीची रम्य सकाळ ॥१॥

पङ्कू दे कपोली तुला शोभणारी खळी
उमलू दे अधरावर गुलाब कळी
घालीन तुझ्या गळी मोतीयांची माळ
प्रिये उगवू दे प्रीतीची रम्य सकाळ ॥२॥

भरून दे भावपुष्पांनी माझी ओंजळ
असू दे तत्क्षणी तुझी रसना प्रांजळ
समीप ये सत्वरी बहाणे आता टाळ
प्रिये उगवू दे प्रीतीची रम्य सकाळ ॥३॥

४७

प्रीतबरसात

जागते रे तुझ्यासाठी सारी सारी रात
ये रे सख्या कर ना तू प्रीतबरसात ॥६॥

पापणीच्या तोरणास का विरही झुला
आर्त भाव माझे कसे ? कळेनात तुला
मधुमास जातोय रे भासआभासात
ये रे सख्या कर ना तू प्रीतबरसात ॥१॥

नको मज सुगंधी मोगन्याचा गजरा
गंधाळू दे रे रातराणीसम नजरा
भिजुया संगे दुधाळ चांदणरसात
ये रे सख्या कर ना तू प्रीतबरसात ॥२॥

ललाटी रेख येऊनी कुंकूवाची चिरी
प्रीतनौका जाऊ दे ना पैलतिसी
रतीमदनासवे गुंफू श्वासश्वासात
ये रे सख्या कर ना तू प्रीतबरसात ॥३॥

४७

वाटा अन् वळणे

वाटा अन् वळणे हा जीवनाचा भाग
लपून असे त्यात वास्तवतेची आग ॥४॥

जिंकत डाव द्यावे उत्तर सडेतोड
चालत राहावे अखंड पदी आले जरी फोड
पथावरील काठ्यावर काढू नये राग
लपून असे त्यात वास्तवतेची आग ॥५॥

लागतील उष्ण झळा नि तीव्र चटके
मिळतील अपमानाचे कैक फटके
कधी फुलते कधी जळते आयुबाग
लपून असे त्यात वास्तवतेची आग ॥६॥

पावलोपावली द्यावी लागते कसोटी
भुलू नये सावलीस असते ती खोटी
क्षणिक सुखाला फाटा देत संयमाने वाग
लपून असे त्यात वास्तवतेची आग ॥३॥

४७

तिमिराची छाया

खिळखिळा होताच, मानवतेचा पाया
धरेवर पसरली तिमिराची छाया ॥६॥

भिजे गरिबांचा रुधिर, घामाने शेला
निजे घोकत दिवस कसातरी गेला
झिजे अन्नपाण्याविना मेहनती काया
धरेवर पसरली तिमिराची छाया ॥१॥

लूटमार करून होई जो तो पसार
स्वार्थी सदनेत चाले सुखाचा संसार
बाळगून असे राव गडगंज माया
धरेवर पसरली तिमिराची छाया ॥२॥

इतकी खोल का रंक रावातील दरी ?
पाहताच कालवाकालव होई रे उरी
संवेदना मेल्या अन धर्म गेला वाया
धरेवर पसरली तिमिराची छाया ॥३॥

४७

व्याकूळ पायवाट

व्याकुळली पायवाट पुन्हा सायंकाळी
गतस्मृतीना आली नव्हाळी अवकाळी ॥६॥

लांब पळ्ठी गेली सोङ्गनिया सावली
एकेकाळी सोबत होती जी पावलोपावली
आठव झुळूक येते अशी आळीपाळी
गतस्मृतीना आली नव्हाळी अवकाळी ॥१॥

काळजात जपलाय पाऊलांचा ठसा
जसा जन्मोजन्मीसाठी घेतलेला वसा
आतडी पिळवटली देऊनिया हाळी
गतस्मृतीना आली नव्हाळी अवकाळी ॥२॥

दाटता आभाळ मनी गाभूळली आस
विरही हृदयातून विरताना श्वास
दिसे या नयनास वलये काळी काळी
गतस्मृतीना आली नव्हाळी अवकाळी ॥३॥

४७

ओली सांज

गुलाबी थंडीत, हवा धुंद झाली
प्रीतगीत गात, ओली सांज आली ॥४॥

गंधाळली काया, गंधाळले मन
फुलले क्षणात, केवळ्याचे बन
मुदीत ओठ नि, पडे खळी गाली
प्रीतगीत गात, ओली सांज आली ॥५॥

हृदय छेडिते, सारंग मरवा
हरित श्रावण, नि क्रतू बरवा
हरपून भान, प्रीतरंगी न्हाली
प्रीतगीत गात, ओली सांज आली ॥६॥

नेत्र दर्यातील, नशिल्या लहरी
बेहद गहरी, बेहद जहरी
धुंदीत प्रीतीच्या, सोमरस प्याली
प्रीतगीत गात, ओली सांज आली ॥७॥

४७

मोहक खळी

सांजवेळी मन गाभारी, श्रावणधारा बरसावी
गोड गुलाबी गालावरी, गे मोहक खळी दिसावी ॥८॥

सखये तू रंगबावरी, मी ग वेडा गंधबावरा
योजनगंधे तू दिसता, होतो मी कावराबावरा
प्रिये माझिया स्पंदनात, ती गंधमोहिनी वसावी
गोड गुलाबी गालावरी, गे मोहक खळी दिसावी ॥९॥

तू माझी हृदयस्वामीनी, तू गे साजिरी गोजिरी
अगं स्थापिली तुझी मूर्ती, गे माझे मदनमंजिरी
पाहुनीया सुंदरता ती, रती मदनाची रुसावी
गोड गुलाबी गालावरी, गे मोहक खळी दिसावी ॥१०॥

रूपगविंते स्वरांजली, अस्सल लावण्याची खाण
तिरकस नेत्रकटाक्ष, नको तुजला माझी आन
अंतिम इच्छा एकच गं, तू सदा हसत असावी
गोड गुलाबी गालावरी, गे मोहक खळी दिसावी ॥११॥

४७४

वेड लागेल

नको गुंतवू नयनात, सावरू कसे मी मनाला
तुझ्या नजरेच्या शराने, वेड लागेल गं तनाला ॥६॥

निळ्या नयनसरोबरी, फुलता प्रीतकुमुदिनी
मादक त्या परिमळाने, देही चमकेल दामिनी
पडून ठिणगीफूल, पेटवेल कणाकणाला
तुझ्या नजरेच्या शराने, वेड लागेल गं तनाला ॥७॥

घायाळ करतेय किती, कोरीव रेख काजळाची
कल्पना नसतेच तिला, हृदयातील वादळाची
जगण्याआधी मारतेस, ग प्रत्येक क्षणाक्षणाला
तुझ्या नजरेच्या शराने, वेड लागेल ग तनाला ॥८॥

मनपाखरू फिरतंय, तुझ्याच सभोवती सदा
भूलवत राहते मला, नेहमीच मोहक अदा
या भावनांच्या कळोळाने, गुपित कळेल जनाला
तुझ्या नजरेच्या शराने, वेड लागेल ग तनाला ॥९॥

४७४

राधेस दिसता हरी

अंगभर उसळल्या, ग आनंदाच्या लहरी
कालिंदीच्या तरुतळी, राधेस दिसला हरी ॥६॥

बेधुंद करी मनास, त्याची मधुर बासरी
भासे ग्रिष्मातल्या असे, शीतल श्रावणसरी
तव मंजुळ स्वरांनी, तन नि मन बहरी
कालिंदीच्या तरुतळी, राधेस दिसला हरी ॥१॥

ओठी फुलला गुलाब, गाली पसरली लाली
श्यामरंगी रंगुनियां, ती प्रेमदिवाणी झाली
साच्या ब्रम्हांडात असे, प्रीत तयांची गहरी
कालिंदीच्या तरुतळी, राधेस दिसला हरी ॥२॥

मुथ होऊनी प्राशते, सुरमय भावरस
मनधरणी करता, कधी कधी लागे कस
तोंडाशी लावावा लागे, प्रीतरस तो जहरी
कालिंदीच्या तरुतळी, राधेस दिसला हरी ॥३॥

४७

फुलले सुगंधी फूल

उजळल्या दाही दिशा, लागता तुळी चाहूल
हृदयाच्या फांदीवर, फुलले सुगंधी फूल ॥४॥

तोष झाला अनावर, झाले घटु मर्मबंध
जीवनात पसरला, कुंद कुंद जुईगंध
सुवासिक लहीने, पडली दुःखाची भूल
हृदयाच्या फांदीवर, फुलले सुगंधी फूल ॥१॥

काय सांगू कोणा सांगू, काही कळेना मजला
हृदयाचा कप्पाकप्पा, हर्षवायूने सजला
स्पंदनाच्या तालावर, घिरकू पाहे पाऊल
हृदयाच्या फांदीवर, फुलले सुगंधी फूल ॥२॥

थ्रुईथ्रुई नाचतोय, मुदित मनमयुर
आवरता आवरेना, भावनांचा महापूर
पोहतेय प्रवाहात, होऊनी अल्लड मूल
हृदयाच्या फांदीवर, फुलले सुगंधी फूल ॥३॥

४३

चैतन्याची पहाट

संपला वनवास नारी, संपली जुनी वहिवाट
कैक युगाने उगवली, आज चैतन्याची पहाट ॥८॥

ग्रहण केले उच्च स्थान, द्वुंज देऊनीया कडवी
तुझ्या यश कीर्तीचा डंका, मोदे दश दिशा बडवी
खुला करता दोरखंड, फिरे गरगर रहाट
कैक युगाने उगवली, आज चैतन्याची पहाट ॥९॥

संयमाने राखलास तू, अबाधित आत्मसन्मान
सोशिकतेच्या पुतळीचे, त्रैलोक्य गाते गुणगान
सर्वत्र झुळझुळतोय, निर्मळ, मांगल्याचा पाट
कैक युगाने उगवली, आज चैतन्याची पहाट ॥१०॥

वळुनिया बघू नकोस, पीडादायक गतकाळ
गमावू नकोस आनंद, उपसून तळाचा गाळ
सातत्याचा मंत्र जपत, चाल सोनेरी पायवाट
कैक युगाने उगवली, आज चैतन्याची पहाट ॥११॥

४७

रूप नवे गंध ओला

ओलांडून उंबरठा, नव्या घरात मी आले
उमलून देहकळी, सुंदर सुमन झाले ॥४॥

रूप नवे, गंध ओला, विलग होता पाकळी
रंगमय जीवनात, मोद झरा खळखळी
भावविभोर होऊनी, जीवन अमृत प्याले
उमलून देहकळी, सुंदर सुमन झाले ॥१॥

संसाराच्या देव्हाच्यात, नंदादीप समाधानी
कुटिर अंगण भासे, पवित्र तुळशीवाणी
अणूरेणू शरीराचे, मुग्ध चैतन्यात न्हाले
उमलून देहकळी, सुंदर सुमन झाले ॥२॥

संसार मृणालवर, हर्षपंकज फुलले
प्रमूदित नयनात, शशी सविता खुलले
पृथ्वीवरील स्वर्गात, प्रफुल्ल स्पंदन चाले
उमलून देहकळी, सुंदर सुमन झाले ॥३॥

४७

गुज मनाचे खोल

चिंब झाल्या भावना, हृदयी स्नेह ओल
माती म्हणे नभास, गुज मनाचे खोल ॥८॥

अवचित येऊन, कर तू धारानृत्य
थांबव येऊनिया, दाहक अग्नीनृत्य
उर्मिल या श्वासांचे, एक कापरे बोल
माती म्हणे नभास, गुज मनाचे खोल ॥९॥

मोहक निलवर्णी, रंगास मी भुलले
ऋतुविन अवेळी, गर्भकळी फुलली
करुण रुदनाने, जाईल तुझा तोल
माती म्हणे नभास, गुज मनाचे खोल ॥१०॥

स्नेहील कटाक्षाने, भर नेत्रधरण
तुझिया चाहुलीने, मोदे अंतःकरण
हुंकाच्याचे गीतही, असेल अनमोल
माती म्हणे नभास, गुज मनाचे खोल ॥११॥

४७४

श्वासात पेरली भैरवी

धीरगंभीर रसवंती, गातेय प्रीतीची थोरवी
अविस्मरणीय स्मृतींनी, श्वासात पेरली भैरवी ॥६॥

बागेश्वी हृदय तरीही, सारंग मरवा विरला
मालकंस भीम पलासी, अहिरभैरव सरला
मधुवंती शिवरंजनी, भूप, गौरी ती गिरवी
अविस्मरणीय स्मृतींनी, श्वासात पेरली भैरवी ॥१॥

शांत यमन देसकार, दुर्गा, केदार दरबारी
जयजयवंती रुसली, हमीर पडला आजारी
श्याम कल्याण नि दुर्गा, बिलावल आस पुरवी
अविस्मरणीय स्मृतींनी, श्वासांत पेरली भैरवी ॥२॥

आवेगी होताच बिहाग, हंसध्वनीची मूकवाणी
धनश्री, रागिणी बेसूर, स्पंदनात मल्हारगाणी
उदास, ललित, वसंत, उरलेली मती हरवी
अविस्मरणीय स्मृतींनी, श्वासात पेरली भैरवी ॥३॥

४७४

ध्यानस्थ बगळा

अस्मितेची नाव बुडाली, खेळ वासनेचा आगळा
फेसाळत्या दर्याकिनारी, ध्यानस्थ बसला बगळा ॥४॥

फेसफुले स्पर्शता पदी, हृदयी सलतोय काटा
विरता सारी सुखस्वप्ने, द्यावा अश्रूना कसा फाटा ?
करण्या मनास हलके, आसवांनो नित्य ओघळा
फेसाळत्या दर्याकिनारी, ध्यानस्थ बसला बगळा ॥५॥

काळ पाहुनी बदलती, पथ आपली नातीगोती
वरवर भासवी चिंता, परि नीती तयांची कोती
मुखवट्याच्या दुनियेत, चाले सांत्वनाचा सोहळा
फेसाळत्या दर्याकिनारी, ध्यानस्थ बसला बगळा ॥६॥

सहज चाखवले जाते, विषमिश्रित मकरंद
भावना होऊन बोथट, जडलाय विकृत छंद
एकांती रमलो सोडून, स्वार्थी सहवास सगळा
फेसाळत्या दर्याकिनारी, ध्यानस्थ बसला बगळा ॥७॥

४७४

नक्षत्रांचा स्वामी

पाणिग्रहण करूनही का, पुसली न कसली खुशाली
सत्तावीस नक्षत्रांचा स्वामी, रोहिणीसवे गेला महाली ॥४॥

हृदयी माजता खळबळ, विशाखास पाही अनुराधा
पुनर्वसू, कृतिका वदती, आली आपल्या जीवनी बाधा
कोणा सांगावे दुःख मनाचे, नसे आपणास कोणी वाली
सत्तावीस नक्षत्रांचा स्वामी, रोहिणीसवे गेला महाली ॥१॥

अवमान असह्य होऊनी, हुंदके देत बोले भरणी
स्वाती, अश्विनी अज्ज्लेषा पहा, त्या रोहिणीची स्वार्थी करणी
वाकमोहिनीने शशांकाला, तिने फसविले मायाजाली
सत्तावीस नक्षत्रांचा स्वामी, रोहिणीसवे गेला महाली ॥२॥

प्रीत शशीची रोहिणीवरी, सत्य कथन करे रेवती
संगे तुमच्या माझ्या असला, तरी मन तिच्याच भोवती
आहे त्यात समाधानी राहू, येऊ द्या गं हसू आता गाली
सत्तावीस नक्षत्रांचा स्वामी, रोहिणीसवे गेला महाली ॥३॥

४७

इतिहास घडवूया नवा

सूर्य बनायचे स्वप्न ठेवूनको चमचमता काजवा
बंधूभाव उरी बाळगून, इतिहास घडवूया नवा ॥४॥

धर्मनिरपेक्ष राष्ट्रात रे, हवी कशास जातीची यादी
दोनच जाती पृथ्वीवरती, एक नर अन एक मादी
विसरून सारे भेदभाव, समानतेचा ढोल वाजवा
बंधूभाव उरी बाळगून, इतिहास घडवूया नवा ॥५॥

पटवून देऊ दुनियेला, मानवता हाच खरा धर्म
संस्कृतीचे अवशेष पहा, उमजेल उचित ते मर्म
सत्य, असत्याच्या संगरात, सदा केशव कशास हवा
बंधूभाव उरी बाळगून, इतिहास घडवूया नवा ॥६॥

सत्यवचन, सत्कर्म अन शांतीचा घडवता संगम
हृदयात कोरले जाईल, सकारात्मकतेचे कलम
होऊ द्यावा खुशाल सर्वत्र, चांगुलपणाचा गवगवा
बंधूभाव उरी बाळगून, इतिहास घडवूया नवा ॥७॥

४७

ऐक प्रिये...

इंद्रधनुच्या आड कशी, लपली चंचल चपला
ऐक प्रिये योजनगंधे, तू हृदयव्योम व्यापला ॥८॥

आठवांच्या मोहळातुन, टपटपतो मकरंद
हवाहवासा वाटतोय, अघरातील गुलकंद
देहाचा कण कण अन्, श्वास अर्पण ग तुजला
ऐक प्रिये योजनगंधे, तू हृदयव्योम व्यापला ॥९॥

तुझीया ओजस्वी आभेने, उजळू दे माझे जीवन
फिरून परत न येई, सये लोपलेले यौवन
गाभूलत्या चंद्रबनात, सजवू संसार आपला
ऐक प्रिये योजनगंधे, तू हृदयव्योम व्यापला ॥१०॥

समीरगतीने ये सखे, प्रीतीच्या सुंदरबनात
उसळू दे मोदे सत्वरी, प्रेमरस तुझ्या मनात
पुष्पपाकळ्या तुडवत, ये आता संयम संपला
ऐक प्रिये योजनगंधे, तू हृदयव्योम व्यापला ॥११॥

४७४

चाहूल

चाहूल तुझी लागता, गाली गुलाब फुलला
सांज उभरता नभी, मुखचंद्रमा खुलला ॥८॥

रुणझुण नुपूरांची, मोहवते सरगम
हळव्या या हृदयास, होई बागेशी सभ्रम
मुदित मनमयूर, मनमुराद डुलला
सांज उभरता नभी, मुखचंद्रमा खुलला ॥९॥

तुच उर्वशी, मेनका मोहिनी, अभिसारिका
तू प्रीतीच्या रूणाची, प्रेमळ परिचारिका
मादक रूप पाहून, जीव वेडा ह्यो भुलला
सांज उभारता नभी, मुखचंद्रमा खुलला ॥१२॥

हवे मजला तुझिया, सहवासाचे चांदणे
भावनांच्या संगरात, स्पंदनांचे हे मागणे
हृदय फांटीवरील, मौनी विहँग बोलला
सांज उभारता नभी, मुख चंद्रमा खुलला ॥३॥

४७

नियतीचा प्रहार

कुठे पालवी, कुठे पानगळ, क्रतूवीन गळे हिरवे पान
प्रहार करताच नियतीने, चढावा लागतो स्वर्ग सोपान ॥८॥

आधी मालवून नयनज्योती, जीवनात पसरवते तम
अचूक टाकून फास अघोरी, थांबवी स्पदंनाची सरगम
डावपेच तिचे नकळे कोणा, क्षणात करी आयुष्य लहान
प्रहार करताच नियतीने, चढावा लागतो स्वर्ग सोपान ॥९॥

अफाट शक्ती घेऊन सोबती, फिरत राहते ती ठाई ठाई
कधी हिरावून घेई वासरू, तर कधी आवडे तिला आई
रुबाब तिचाच चाले सर्वत्र, इतरांना समजते वहाण
प्रहार करताच नियतीने, चढावा लागतो स्वर्ग सोपान ॥१०॥

अदृश्य राहून ठेवते सदा, डोईवरी टांगती तलवार
मनमौजी विहरत असते, कळे न तिजला सणवार
क्षणभरही उसंत न घेता, भागवून घेर्ई तिची तहान
प्रहार करताच नियतीने, चढावा लागतो स्वर्ग सोपान ॥११॥

४७४

गझलेचा मतला

माळता कुंतली रानफुले, प्रिये दिसतेस शकुंतला
अन् तुझ्या वेड्या शायराला, सुचतो गझलेचा मतला ॥८॥

सुगंधी मोगन्याचा गजरा, कधी ती निशिगंधाची वेणी
सौदर्य, मोहकता सुगंधाचा, अद्वितीय संगम त्रिवेणी
शब्दातून प्रसवतो ओला, भाव माझिया हृदयातला
अन् तुझ्या वेड्या शायराला, सुचतो गझलेचा मतला ॥९॥

मृगनयने, कस्तुरीगंधे, सावरावे कसे मी मनाला ?
हे लावण्यवती रतीबाले, का भुलवतेस मदनाला ?
अहर्निश आव्हान देतोय, सुरमा तुझ्या नयनातला
अन् तुझ्या वेड्या शायराला, सुचतो गझलेचा मतला ॥१०॥

कांचनकाये, रूपगर्विते, लयलूट कर यौवनाची
सख्ये तोड वियोगी बंध, नि कर कदर भावनांची
अधीर झालोय ऐकण्या मी, होकार तुझ्या अधरातला
अन् तुझ्या वेड्या शायराला, सुचतो गझलेचा मतला ॥११॥

४७४

जीवनाचा सरीपाट

ऊन सावलीचा सारीपाट, चाले जीवनात निरंतर
कधी होई कायेचा कपूर, क्वचितच सुगंधी अत्तर ॥६॥

आरोह अवरोहाचा घाट, त्यात आवर्तने वादळाची
पायवाटेवर उभी इथे, गुढी सनातन कातळाची
पावलोपावली यक्षप्रश्न, कोणाकोणाला द्यावे उत्तर ?
कधी होई कायेचा कपूर, क्वचितच सुगंधी अत्तर ॥७॥

चिंतेच्या तिमिरी ग्रहणात, झाकोळतो मैलाचा दगड
धुळीने माखल्या नयनांना, धूसर दिसे सुखाचा गड
सावरा सावरीत मनाच्या, नकळत होई मध्यांतर
कधी होई कायेचा कापूर, क्वचितच सुगंधी अत्तर ॥८॥

श्वास सुखासीन घेतानाच, येई मधुबनी वावटळ
कितीही केला प्रयास तरी, समय तिचा असे अटळ^३
संयमाच्या सामन्याशिवाय, नसतेच मग गत्यांतर
कधी होई कायेचा कापूर, क्वचितच सुगंधी अत्तर ॥९॥

४७४

शर्वरी सुंदरी सजली...

रुणझूण रुणझूण, पैंजणे प्रियेची वाजली
पुनवेच्या मुहूर्तावर, शर्वरी सुंदरी सजली ॥४॥

शीतल समीर झुळूक, सुगंधी चंदन बनात
मादक केवडा फुलला, नकळत तनामनात
बेधुंद होऊन सखीने, चक्षुने मदिरा पाजली
पुनवेच्या मुहूर्तावर, शर्वरी सुंदरी सजली ॥१॥

मंतरल्या एकांत क्षणी, मदनमंजिरी जवळी
उर्मिल उच्छवास नि, नसात रुधिर उसळी
परिमळता रातराणी, मती सारी माझी थिजली
पुनवेच्या मुहूर्तावर, शर्वरी सुंदरी सजली ॥२॥

मुसमुसलेल्या गात्रांना, धुंदी चढली प्रणयाची
मंत्रमुग्ध त्या मिलनात, भाषा विरली विनयाची
हृदय गाभान्यात मूर्ती, रती मदनाची पुजली
पुनवेच्या मुहूर्तावर, शर्वरी सुंदरी सजली ॥३॥

४७४

साजन भेटीस आला...

सांज दाटली चारी दिशांनी, क्षणात श्वास सुगंधी झाला
रंग बावरा, गंध बावरा, साजन आज भेटीस आला ॥५॥

रजनीगंधाही गंधाळली, नभी उगवता चंद्रकोर
संतोषूनी पिसारा फुलवी, मनमयूर भावविभोर
अवचित पाझर फुटला, हळव्या, व्याकुळ हृदयाला
रंग बावरा, गंध बावरा, साजन आज भेटीस आला ॥६॥

फुलला केतकी कांतीवरी, नकळत रोमांच फुलोरा
कळले सारे भाव मनीची, न सांगताच हृदयचोरा
चुंबूनी कोमल अधरास, प्राशिला मधुरसाचा प्याला
रंग बावरा, गंध बावरा, साजन आज भेटीस आला ॥७॥

नाजुक हात, हाती गुंफुनी, विहारलो प्रीत मधुबनी
भरती येता प्रीतसागरा, सुखावलो दोघे मनोमनी
दवात भिजताच पहाट, आला अंबरमणी उदयाला
रंग बावरा, गंध बावरा, साजन आज भेटीस आला ॥८॥

४७४

मातीसवे रुजताना

निर्धास्त होतो अगदी, मातीसवे रुजताना
शहारलो कैकदा मी, पावसात भिजताना ॥८॥

काळ्या आईच्या गर्भातून, अलवार अंकुरलो
सान हिरव्या पानांनी, डांगोडांगी बहरलो
आनंदलो मनोमनी, फांदी फांदी सजताना
शहारलो कैकदा मी, पावसात भिजताना ॥९॥

अखंडित ठेवेन मी, परोपकाराचा वसा
फळांचे दान देऊन, भरेन सान्यांचा पसा
गर्द करेन सावली, वाटसरू निजताना
शहारलो कैकदा मी, पावसात भिजताना ॥१०॥

शाश्वत काहीच नसे, वृथा का पाळावा भ्रम ?
उगवून अस्त होणे, असता सृष्टीनियम
आधार मजला द्यावा, जीर्ण पाने गळताना
शहारलो कैकदा मी, पावसात भिजताना ॥११॥

४७४

अग्नीचा झोत...

जळ वाहे उतान्यास, सदोदित लीन होत
अग्नीचा अंबरी भिडे, गर्वोन्नत उष्ण झोत ॥४॥

हर्षवी तनमनास, गोड झुळझुळ पाणी
अग्नीच्या रौद्रस्थपात, होई शरीराची चानी
ज्वाळेमध्ये खाक होई, कधीकधी आयुपोत
अग्नीचा अंबरी भिडे, गर्वोन्नत उष्ण झोत ॥१॥

जीवन अन अग्नीचे, सदा समांतर तट
एक चंदनी टिळा नि, दुजा लाल मळवट
वणव्यात भस्म होई, मांगल्याचे गणगोत
अग्नीचा अंबरी भिडे, गर्वोन्नत उष्ण झोत ॥२॥

नम्रतेचे प्रतीकच, असे नीर निरंकारी
ज्वालामुखी असते, नेहमी विनाशकारी
वाचवण्या आयुपोत, शीत जलधारा ओत
अग्नीची अंबरी भिडे, गर्वोन्नत उष्ण झोत ॥३॥

४५

जागवू बुद्ध

एकतेची हाळी देऊन, करू मानवजात समुद्ध
सृजनतेचे बीज पेरून, मनामनात जागवू बुद्ध ... !

प्रज्ञा,शील करुणेची निर्मू, प्रत्येक हृदयी वसाहत
ओजस्वी नयनांना दिसेल, ध्यानस्थ संयमी तथागत्
रंजलेला, गांजलेला असो, हृदयी भाव ठेऊ विशुद्ध
सृजनतेचे बीज पेरून, मनामनात जागवू बुद्ध ... !

त्याग,तपस्या तत्परतेचे, जगी पटवून देऊ मोल
पंचशील तत्त्वांचा स्वाध्याय, परिवर्तनास्तव अनमोल
उच्च नीच दरी मिटवून, संपवू विषमतेचे युद्ध
सृजनतेचे बीज पेरून, मनामनात जागवू बुद्ध ... !

सत्ता, संपत्ती, भोगविलास, सारेच असे कवडीमोल
क्षणिक सुखांना न भुलता, सांभाळावा जिवनाचा तोल
जागर करता सुविचारांचा, ठेवू वैखरी आपली शुद्ध
सृजनतेचे बीज पेरून, मनामनात जागवू बुद्ध ... !

४७४

सुगंधी श्वास

दुभंगता धरणी माय, धरते वरुणाची आस
तृष्णा भागवताना देई, ती सुगंधी श्वास जगास....!

पाने, सुमने बहरती, भरे सरीता, सरोवर
लेकुरवाळी विश्वभरा, माया करते आपल्यावर
मानव, प्राणी, पक्ष्यांसाठी, आळवत राही नभास
तृष्णा भागवताना देई, ती सुगंधी श्वास जगास...!

हिरव्या हिरव्या वृक्षांची, करतो मानव कतल
अंध होऊन स्वार्थापायी, गहाण टाकतो अक्कल
मानवामुळेच होतोय, नेहमी तिचा वनवास
तृष्णा भागवताना देई, ती सुगंधी श्वास जगास...!

साद अवनीची ऐकून, येतो मेघराजा भेटीस
चूक तिची नसतानाही, धरतो तिलाच वेठीस
जागे व्हा नाहीतर सृष्टी, खरेच जाईल लयास
तृष्णा भागवताना देई, ती सुगंधी श्वास जगास...!

४७३

ओंजळीतील अग्नीफुले

थंड न झाले जुने निखारे, सीमा न उरली फुलण्याला
फिरून कितीदा भुलावे मी, त्या आश्वासनांच्या चांदण्याला...!

वलयांकित बंध सोडून, गरगर फिरतो भोवरा
कोरड्या आडातुनी येईल, कधीतरी भरून पोहरा?
खरखर वाजता रहाट, उत्साह न येई शेंदण्याला
फिरून कितीदा भुलावे मी, त्या आश्वासनांच्या चांदण्याला...!

सदा ओंजळीत अग्नीफुले, पावलोपावली अंगारस
असहनीय वेदनांनाही, समजले जाई अनौरस
तरुणपण पुरले नाही, रक्ताळ जखमा सांधण्याला
फिरून कितीदा भुलावे मी, त्या आश्वासनांच्या चांदण्याला...!

भुलले मायावी रांगोळीस, निसरड्या पायवाटेवरी
विश्वसनीय स्वर्ण कट्यार, अवचित प्रवेशली उरी
हृदय नाकारते आताशी, नव्याने नाव ते गोंदण्याला
फिरून कितीदा भुलावे मी, त्या आश्वासनांच्या चांदण्याला...!

४७४

ओली पापणी

विधात्या अवेळी दिलीस शिरी दुःखाची मोळी
आईच्या आठवणीने झालीय पापणी ओली ॥८॥

ऋतूविन आटवली माझी वात्सल्यसरिता
काय योजलेस आता, अनाथ लेकराकरिता
भावज्वाला उफाकून पेटलीय उरी होळी
आईच्या आठवणीने झालीय पापणी ओली ॥९॥

वाट सुनी माहेराची भाव झुला झुले रिता
सांगावा कोणास माझ्या मनकळोळाचा किता
वेलीविन सुकतेय बहरलेली अबोली
आईच्या आठवणीने झालीय पापणी ओली ॥१०॥

घायाळ, व्याकुळ लेक, घोकतेय माय माय
सांत्वन नको देवा दाखव वासराला गाय
तीजविण दिसते भकास ही चंद्रमौळी
आईच्या आठवणीने झालीय पापणी ओली ॥११॥

४७४

वचन

वचनपूर्तीस्तव साजना या पुढचा श्वास
श्वासा श्वासात स्पर्षतो मला तुझा भास ॥८॥

दरबळणाऱ्या लहरी देतील तुला ग्वाही
तुझ्याविन हे हृदयालय निकामी राही
पदोपदी असे मजला फक्त तुझा ध्यास
श्वासा श्वासात स्पर्षतो मला तुझा भास ॥९॥

आजीवन या हृदयात मी जपेन तुला
कष्ट पडु दे पहाडासम तमा नाही मला
अंतरी अक्षय नांदेल तुझाच सहवास
श्वासा श्वासात स्पर्षतो मला तुझा भास ॥१०॥

घाट भयाचा चढताना दिलास हाती हात
नेत्रावाटे घुसून, विराजमान मम अंतरात
तदूक्षणापासून तू आहे मजसाठी खास
श्वासा श्वासात स्पर्षतो मला तुझा भास ॥११॥

४७४

तुझ्या प्रेमाचा चेहरा

तुझ्या प्रेमाचा चेहरा हसत राहू दे
येणान्या आठवांस जिवंत वाहू दे ॥४॥

हृदयाच्या या ओलाव्यात स्नेहास पेरु
थर साचून जिव्हाळ्याचे होऊ देऊ मेरु
पाढ्यरणान्या झान्यात तोषुनि नाहु दे
येणान्या आठवांस जिवंत वाहू दे ॥१॥

लोचनाच्या सिंधूला घालू काजळी आळे
कपोलप्रांतीच्या बागेस नको जल काळे
नंदनवन बहरलेले मज याच नेत्रीं पाहू दे
येणान्या आठवांस जिवंत वाहू दे ॥२॥

फुललेल्या लतिकेसम असता हे जीवन
कशास्तव करावे त्यास बाभूळवन ?
आरोह अवरोहाचा घाट मज साहु दे
येणान्या आठवांस जिवंत वाहू दे ॥३॥

तुझ्या प्रेमाचा चेहरा हसत राहू दे
येणान्या आठवांस जिवंत वाहू दे ॥४॥

४७

ऋतूचक्र

ऋतुंचे संदर्भ बदलले सर्व झाले अवकाळी
आता फरक लक्षात येत नाही होळी आहे की दिवाळी ॥४॥

निसर्गाच खेळतोय आता मानवाशी लपंडाव
वदे, स्वार्थी भावनेने घातलाय मर्मावर घाव
तुझा झाला खेळ आता माझी आहे पाळी
आता फरक लक्षात येत नाही होळी आहे की दिवाळी ॥१॥

भर उन्हाळ्यातही चक्र सर्वत्र शीतल गारवा
आनंदाच्या डहाळीवर कोकीळ गातोय मारवा
चक्र बघून सृष्टीचे आता भ्रमित झाला माळी
आता फरक लक्षात येत नाही होळी आहे की दिवाळी ॥२॥

रखरखत्या वाळवंटास नष्ट करी महापूर
रस्त्यांचे झाले ओढे-नाले क्षणात नेले आस दूर
कर्बामलवायू अन् नभाने दिली वाटते टाळी
आता फरक लक्षात येत नाही होळी आहे की दिवाळी ॥३॥

४७४

नाती गुंफत गाते

जीवनाच्या वाटेवर उजेड पेरत जाते
हास्य लेऊनी मुखी नाती गुंफत गाते ॥८॥

जिब्हाळ्याच्या थांब्यावर मी अडखळते
निराशा होता मनाची लगेच तिथुन वळते
हृदयास होताच जखम ओलावते नेत्र पाते
हास्य लेऊनी मुखी नाती गुंफत जाते ॥९॥

चढ उतार, खचखळग्यांची काटेरी वाट
कधी कधी मार्गात लागे अपमानाचा घाट
गिघर टाकावा कसा गहाण असे अक्कल खाते ?
हास्य लेऊनी मुखी नाती गुंफत जाते ॥१०॥

प्रवास करून थकता विसाव्याला कुठे थांबावे ?
विश्वासाच्या गावाने का सावल्यासम पांगावे ?
वेळ पाहून बदलले तरी जपते नाते
हास्य लेऊनी मुखी नाती गुंफत जाते ॥११॥

४७४

प्रीतझरा आटला

कृष्ण धुक्याचा अंतरपाट न हटला
ऐन पावसाळ्यात प्रीतझरा आटला ॥६॥

भावनांनी लांघली निर्दयाची पातळी
हळवी मने नकळत झाली कातळी
गतस्मृतीने उरात हुंदका दाटला
ऐन पावसाळ्यात प्रीतझरा आटला ॥७॥

स्पंदनातील ओढ दिसेल कोणा कशी
रात्रभर विरहात जळतोय शशी
मर्मबंध असा आकस्मिक का तुटला ?
ऐन पावसाळ्यात प्रीतझरा आटला ॥८॥

सत्य हरताच मधुबन उजाडले
असत्य मात्र सदा काळजाला भिडले
विश्वासाचा गळा अनितीनेच घोटला
ऐन पावसाळ्यात प्रीतझरा आटला ॥९॥

४३

स्वप्नातला राजकुमार

स्वप्नात येऊन का छळतोय रे ?
माझ्या भावनांशी का खेळतोय रे ॥८॥

शेवाळलेल्या नेत्री असे तुझीच रे छबी
संगे तुला आणत, उगवेल का रवी ?
विरह तुझा सदा मला जाळतोय रे
माझ्या भावनांशी का खेळतोय रे ॥९॥

स्वप्नीच राजकुमारा वरलं मी तुला
ये सत्वरी बांध डोरलं प्रीतफुला
असा का दूरदूर तू पळतोय रे ?
माझ्या भावनांशी का खेळतोय रे ॥१०॥

तू सजवून आण शुभ्र वारूचा रथ
लवकर पूर्ण कर माझे मनोरथ
गुलाबी मिलनाचा ऋतू टळतोय रे
माझ्या भावनांशी का खेळतोय रे ॥११॥

४७४

तमोहरा...

रूपवती सुकेशीनी ती, लाखात उदून दिसावी
अलौकिक गुणांची खाण, माझी अभिसारिका असावी ॥६२॥

भास्करासम तेजःपुंज, नि चंद्रासम शीतलता
पहाटवाञ्यासम शुद्ध नि जुईसम कोमलता
योजनगंधा ललना ती फक्त मलाच गवसावी
अलौकिक गुणांची खाण, माझी अभिसारिका असावी ॥१॥

हास्य ते निर्मळ निर्झर नि भाष्य असावे मकरंदी
तिच्या सूचक इशाञ्याने, करावे मज जायबंदी
पाहुनी तिला हसता मी, ती जरा लटके रुसावी
अलौकिक गुणांची खाण, माझी अभिसारिका असावी ॥२॥

आत्मनिर्भर करारी अन् लज्जा वसनधारिका
तमोहरा, आभाळमाया, नि संस्कृती परिचारिका
करुणाकारी, दयामूर्ती, तिची ओळख जगी व्हावी
अलौकिक गुणांची खाण, माझी अभिसारिका असावी ॥३॥

४७४